

“El catalanisme, energia i
esperança per a un país millor”

Artur Mas

20 de novembre de 2007

M'agradaria començar amb una obvietat, que crec necessària: aquesta conferència la fa el secretari general d'un partit polític, Convergència Democràtica de Catalunya. Un partit nacionalista català. No me n'amago, ni pretenc confondre o enganyar ningú; ans al contrari, me'n sento molt orgullós.

Una segona consideració, potser no tan òbvia per a alguns, és que tinc la ferma determinació de tornar a ser candidat a la Presidència de la Generalitat. La decisió no em correspon a mi, però vull ser plenament honest en la declaració de les meves intencions: tothom té dret a jutjar-me pel que dic i pel que faig, pel que sóc i pel que pretenc ser. Tampoc me n'amago.

Aleshores, perquè darrera meu no hi figuren les sigles d'un partit o d'una formació política? Que hi fossin podria semblar més clar o més transparent. La raó, tanmateix, és ben senzilla: el que els vull explicar transcendeix, va més enllà, d'un partit polític, i no cal dir que transcendeix encara més la pròpia persona. M'estimo molt Convergència, i m'hi sento plenament identificat, però abans que convergent sóc catalanista, i abans que catalanista, català. Dit d'una altra forma, ser de Convergència –i de Convergència i Unió– és la meua manera de comprometre'm amb el catalanisme, i ser catalanista és la meua manera de comprometre'm amb el meu país i amb la meua única pàtria, que és Catalunya.

És des d'aquesta vivència i des d'aquest compromís que vull fer una invitació a la societat catalana, i sobretot a aquelles persones que comparteixen la inquietud i la voluntat de construir la nació catalana, a repensar, actualitzar, posar al dia i per tant en bona mesura a refundar el

catalanisme com a font d'energia i pont d'esperança per a una Catalunya millor. Com tota invitació, aquesta també té un caràcter obert i integrador, i no pas tancat i exclouent.

El que els explicaré no pretén ser doncs cap dogma de fe, però sí marcar un itinerari i un horitzó pels propers anys.

Un itinerari i un horitzó que van més enllà d'unes eleccions, les que siguin. No cal dir que transcendeixen de molt les eleccions a Corts del proper mes de març.

Sé que assumeixo un risc de proporcions considerables i de dimensió desconeguda. En la mesura que sóc un polític en actiu i represento la primera força del nostre Parlament, els nostres adversaris -que no són pocs ni poc poderosos- tenen dret a no posar-nos-ho fàcil. L'ambició del nostre propòsit és gran; gran ha de ser també el risc que correm. En la part que em toca, que no és menor, assumeixo el risc com sempre ho he fet: fugint tant de la imprudència com de la comoditat. La imprudència porta al precipici, i la comoditat al conformisme i a l'estancament. I jo no vull, per al meu país, ni una cosa ni l'altra.

Fetes aquestes consideracions, que em semblaven obligades per situar les coordenades de la iniciativa que emprenc, voldria fer una primera afirmació: **el catalanisme nascut a mitjans del segle XIX, desenvolupat en el primer terç del segle XX i intensificat en el darrer quart del mateix segle, ha estat una història d'èxit.** L'èxit es mesura sempre en funció de la consecució d'uns

propòsits inicials. El catalanisme, en gran mesura, ha aconseguit el que es va proposar fa 100 ó 150 anys. I ho ha fet enmig d'enormes dificultats, que en alguns moments podien semblar insalvables. Però ho ha fet, que és el que compta. Un breu resum ajudarà a tenir-ne consciència.

El catalanisme pretenia tres grans objectius:

- la pervivència de la nació catalana.
- la recuperació de les nostres institucions d'autogovern.
- el progrés econòmic i social dels catalans. És a dir, la modernització del país i el benestar de la societat.

Tres grans apostes, tres bons resultats.

No és cert, per tant, que quan el catalanisme es proposa objectius ambiciosos no es puguin assolir; és cert, en canvi, que l'esforç és ingent i els terminis extenuants. Costa molt, i requereix molt de temps. La història demostra que ni el desànim ni la impaciència són bons companys de viatge del catalanisme.

No es pot amagar que la nació, l'autogovern i el progrés tenen amenaces al voltant seu. Tanmateix, només pot estar amenaçat allò que existeix. Després m'hi referiré, perquè explicar com seguir avançant en aquests àmbits és el nervi central de la meva intervenció.

Abans, però, cal recordar que per aconseguir els seus principals objectius el catalanisme havia formulat un horitzó que semblava tan utòpic com inabastable: veure una Espanya democràtica, europea i pròspera. És a dir,

regenerar Espanya. Vist des de la perspectiva de la pròpia història d'Espanya, l'aventura es presentava de proporcions gegantines. L'Espanya de fa cent anys era un Estat decadent, desnortat, presoner de les seves pròpies debilitats i de les seves pors.

Però l'Estat espanyol existia i, com es va demostrar tristament durant molts períodes del segle passat, estava disposat a utilitzar tota la seva força, també la de les armes, per aconseguir doblegar, domesticar i dominar les aspiracions de llibertat i d'autogovern dels pobles que el conformaven, amb Catalunya al capdavant. Espanya havia perdut les seves colònies exteriors, però no estava disposada a perdre les seves "colònies interiors". El catalanisme sabia que en aquelles condicions era pràcticament impossible el progrés de la nació, la recuperació de l'autogovern i el procés de modernització que Catalunya havia començat amb energia, treball i creativitat.

Doncs bé, el somni d'aquella Espanya que semblava irrealitzable avui ha esdevingut una realitat. Espanya és prou democràtica com per canviar governs per la força dels vots i no la de les armes, prou europea com per haver substituït la pesseta per l'euro, i prou pròspera com per tenir una de les esperances de vida més altes de tot el món. Només cal recordar les aspiracions de persones com Pi i Margall, Valentí Almirall, Francesc Cambó, Prat de la Riba, Francesc Layret, Francesc Macià o Lluís Companys i comparar-les amb la realitat d'avui per entendre la magnitud del canvi que ha viscut i experimentat l'Estat. Intentem mirar aquesta transformació amb els ulls d'aquella gent que van morir sense veure allò que nosaltres podem viure,

encara que només sigui per copsar i entendre la transcendència del que s'ha fet.

Per tant, el catalanisme també ha tingut èxit en la regeneració d'Espanya. Val a dir que en aquest terreny el catalanisme no ha estat sol, sinó que ha col·laborat amb tot tipus de persones, d'iniciatives i d'estaments de tot l'Estat que han estat coprotagonistes d'aquesta transformació positiva.

Podríem dir, sense exagerar, que el catalanisme ha fet els deures que s'havia autoimposat fa més d'un segle. I en termes generals, els ha fet bé. Tot i que per ser completament justos, hem d'afegir, a risc de ser mal interpretats o sobreinterpretats, que també en nom del catalanisme s'han dit bestieses, s'han comès errors i fins i tot s'ha fet el ridícul en més d'una ocasió. Ara bé, amb totes les seves contradiccions internes, les seves debilitats estructurals, i les limitacions del seu caràcter col·lectiu, es pot afirmar que sense el catalanisme, i per tant sense els catalanistes, Catalunya seria més una regió d'Espanya que una nació d'Europa, tindríem un governador civil i no una Presidència de la Generalitat, i molt probablement no hauríem estat ni motor econòmic ni model de cohesió social. I dit amb menys rotunditat però amb prou fermesa, sense el catalanisme, i sense els catalanistes, Espanya no hauria viscut amb la mateixa profunditat els canvis positius que ha experimentat.

I si alguna recança ens queda és la de comprovar que a la pell de brau hi predomina més l'odi que la concòrdia, i la intolerància que el respecte. En molts aspectes, Espanya s'ha regenerat. En alguns altres, simplement degenera. El clima polític n'és un bon exemple. La incomprensió cap a Catalunya, també.

Com a conclusió d'aquestes primeres reflexions, els diré que si el catalanisme ha fet els deures que s'havia posat, i ha aconseguit en un grau molt alt els seus propòsits fundacionals, una de dues: o liquidem la fundació, o refundem els propòsits. Vostès, que són persones perspicaces, ja s'adonen que el nostre capteniment pretén refundar els propòsits.

Permetin-me que els ho dibuixi amb un traç gruixut: el catalanisme està vivint una etapa de perplexitat, però al mateix temps constitueix l'únic element capaç de mobilitzar les energies i les esperances del poble català. Quan parlo del poble català, parlo dels més de set milions de catalans. Fa poques setmanes es va commemorar el trentè aniversari del retorn del President Tarradellas, i tots vàrem recordar aquelles paraules inesborrables dites dels del balcó del Palau de la Generalitat: ciutadans de Catalunya, ja sóc aquí. Trenta anys després crec que hem d'adreçar-nos als nostres compatriotes més com a catalans que com a ciutadans de Catalunya, si com després els comentaré un dels grans reptes del catalanisme de cara al futur és la plenitud nacional del nostre país, la vivència plena de la nació.

De la mateixa manera, entenc que cal posar al dia la brillant definició que el President Pujol va fer fa molts anys de la condició de català: és català qui viu i treballa a Catalunya, i en vol ser. Avui en dia, tant el concepte de treball com el de territori han canviat molt, i més canviaran encara.

Amb la globalització, molts catalans acaben vivint i treballant fora de Catalunya; i molts estrangers venen a Catalunya i s'hi queden a viure, però no sempre per

treballar. En aquest sentit, proposo una definició del tipus: és català qui se'n sent, o qui viu a Catalunya i ho vol ser. El sentiment de pertinença és més important que la condició administrativa de viure en un territori. I en qualsevol cas, la voluntat de ser català és l'element més determinant.

Torno al comentari sobre la perplexitat del catalanisme. No ens ha de sorprendre que sigui així, ni ens ha de decebre. Quan has donat moltes respostes durant molt anys, i la societat a la que serveixes te'n demana de noves i no les tens del tot, pots quedar perplex. Saps que no et pots aturar, però no saps ben bé quin camí triar.

Algú pot pensar que expressant-me en aquests termes estic més pendent de descriure situacions personals o de partit que no pas de país. No s'equivoquin. Tothom que faci una reflexió honesta des d'una òptica catalanista sap que el catalanisme, en qualsevol de les seves diverses expressions, no dóna avui respostes suficients per aglutinar a una majoria compacta de catalans. Si el catalanisme donés plenament aquestes respostes, Catalunya viuria un clima de confiança i d'autoestima, enlloc d'una sensació de resignat i silenciosos ensopiment. Els catalans hem passat de tenir moltes de les solucions, a la sensació de necessitar-les. Tot un repte pel catalanisme, que no podem defugir.

I que hem de superar. Només posant-se tothom a remar, podrem sortir de l'embarrancament en el que es troba el nostre país. Afortunadament, hi ha una gran efervescència de persones i moviments que busquen el camí per enlairar l'esperit i els anhels del poble català.

Com els deia, solament del catalanisme pot venir la solució. El centralisme espanyol, de dretes o d'esquerres, té molta força a l'Estat, però poc predicament per liderar Catalunya, sortosament. Els conservadors, de dretes o d'esquerres, encara que manin molt no convencen gaire. Altres opcions minoritàries, ni tenen prou pes específic ni projecte sencer de país per liderar el conjunt de la societat.

El catalanisme sí pot aspirar a sumar aquesta massa crítica de catalans.

Sobretot si es presenta amb les seves millors cartes:

- estima al país per sobre de la ideologia. La construcció del país per sobre de les dretes o les esquerres.
- esperit renovador i modernitzador per sobre del conservadorisme.
- confiança en la persona i en la societat per sobre dels poders públics.
- mentalitat oberta i projecció al món per sobre de la mirada curta i tancada.
- valors i actituds de compromís per sobre de la cultura de la desvinculació o de l'egoisme particularista.

És urgent fer prevaler aquestes cartes si volem que el joc millori. Catalunya ho necessita.

Si el catalanisme ha estat el gran motor de propulsió del país, amb èxits contrastats, i només el catalanisme pot actuar de revulsiu de cara al futur, queda clar que correspon al món catalanista en el sentit més ampli del terme

proposar un itinerari i un horitzó en el que una majoria sòlida del poble català s'hi senti reflectit.

Tenint en compte els propòsits fundacionals del catalanisme exposats fa una estona, proposo que la refundació es faci sobre les bases següents:

- **ALLÀ ON EL CATALANISME CERCAVA LA PERVIVÈNCIA DE LA NACIÓ, HEM DE SUBSTITUIR-HO PER LA NACIÓ PLENA, PER LA VIVÈNCIA DE LA NACIÓ EN PLENITUD.**
- **ALLÀ ON HI HAVIA L'APOSTA PER LA MODERNITZACIÓ, HEM DE FER L'APOSTA PER UN PAÍS CAPDAVANTER.**
- **ALLÀ ON ES BUSCAVA LA REGENERACIÓ D'ESPANYA, HEM DE SITUAR, A MÉS, CATALUNYA AL MÓN. CONSTRUIR LA CATALUNYA GLOBAL.**
- **ALLÀ ON ES PARLAVA D'AUTONOMIA O D'AUTOGOVERN, HEM DE PARLAR DEL DRET A DECIDIR PER NOSALTRES MATEIXOS SOBRE ALLÒ QUE ENS ÉS PROPI.**

De fet, proposo que el catalanisme constati els seus èxits, però que entengui i assumeixi que només amb apostes noves es podrà seguir escrivint en el futur una història d'èxit per a Catalunya i per als catalans.

La proposta que faig, insisteixo un cop més, no pretén ser ni l'única possible ni necessàriament la millor. Si n'hi ha d'altres, les podrem contrastar.

L'únic que entenc que cal exigir a qualsevol proposta és que parteixi de la realitat del país que tenim, de la Catalunya de carn i ossos; que es faci sobre una visió de conjunt de país, i no solament d'una part petita o minoritària; i que marqui horitzons possibles encara que semblin llunyans.

Jo procuraré seguir aquesta pauta. M'agradaria, doncs, endinsar-me en els quatre pilars que haurien de fer de base de suport del catalanisme que proposo.

CATALUNYA: UNA NACIÓ PLENA

Molt sovint parlem de plenitud nacional per referir-nos a l'aspiració del més alt grau d'autogovern o de sobirania. En canvi, crec que la nació plena l'hem d'associar a la idea que la sentin com a seva tots o gairebé tots els catalans. Hem de reconèixer que estem lluny d'aquest objectiu, i que no és fàcil assolir-lo. Faríem bé de no d'oblidar que es tracta d'un objectiu determinant, sense el qual molts plantejaments que es fan no tindran viabilitat. Els catalanistes, tant els que volen convertir Espanya en un Estat plurinacional com els que volen un Estat propi per a Catalunya, hem de tornar a posar en la nostra agenda i en les nostres prioritats la tasca del que en podríem dir fer **Catalunya endins**. És a dir, ocupar-nos que la immensa majoria de catalans se sentin catalans i vegin Catalunya com el seu país, el del seus fills i el del seus néts. En aquest sentit, ens trobem ara en una situació més fràgil que fa deu anys, com a conseqüència del fort allau immigratori, però també per la nova empenta i desacomplexament de la nació espanyola. Per a bastants catalans, Espanya s'ha fet més atractiva, i Catalunya menys. En lloc d'anar endavant, hem reculat.

I no només cal tornar a avançar, sinó que cal completar la feina que varen iniciar fa moltes dècades els precursors del moviment catalanista.

Tanmateix, el sentiment de pertinença a una comunitat nacional no es pot imposar, és de lliure elecció. Per tant, l'únic camí per arribar a la nació plena és fer de Catalunya un projecte atractiu. Atractiu per a les persones individualment considerades.

Què pot fer atractiva la nostra nació?

En primer lloc, la cultura, en la concepció més àmplia del terme. En la pell dels catalans d'avui hi ha l'empremta de més de mil anys de cultura acumulada. Igual que les capes geològiques d'un terreny es superposen les unes a les altres, el pòsit cultural es diposita en els éssers humans. No en som conscients en el nostre dia a dia, però els sediments culturals acumulats durant generacions donen forma a la nostra manera de ser i d'actuar.

El què ens cal, però, és que la nostra cultura passi de la resistència a la seducció. La identitat catalana té una matriu fonamentalment cultural; de fet si Catalunya ha prevalgut com a nació és gràcies a la tenacitat de no abandonar els seus referents culturals i la seva llengua. Tant important com això, però, és adonar-se de la densitat i la qualitat del nostre patrimoni cultural: la llengua catalana, minoritària però de cap manera menor, ja que es tracta d'una de les llengües més riques del món; la creació literària i artística en general, amb molts referents de prestigi internacional; l'arquitectura i el disseny; la gastronomia; les manifestacions esportives; la cultura tradicional i popular.

Tenim, si ens ho proposem, moltes cartes de seducció cultural. Utilitzem-les com a imant per atraure el sentiment de molts conciutadans cap a la nació catalana. Sabent, això sí, que la composició demogràfica de la Catalunya d'avui comporta que molts catalans tenen altres cultures compartides amb la pròpia de Catalunya. Tanmateix, la cultura catalana, pel seu atractiu, és la que ha d'il·luminar el sentit de pertinença del conjunt dels catalans, igual que la llum d'un far guia l'entrada d'un vaixell a port. La cultura catalana no és l'única que conviu a Catalunya, però ha de ser la que uneix, la que millor pot soldar la pertinença dels catalans a un projecte comú.

En segon lloc, la nostra nació es pot fer atractiva per la seva capacitat d'oferir oportunitats de promoció a les persones. Per això és tan decisiu revifar a Catalunya l'esperit emprenedor i el valor de l'esforç individual. La societat catalana no és una societat de castes i de capes socials rígides, sinó que és una societat d'osmosi i de mobilitat social. Faríem bé de no oblidar que aquest tret configura una part de la identitat catalana que més ens distingeix en positiu.

El valor de l'esforç, del mèrit i de l'autoexigència ens ha fet prosperar com a catalans molt més que cap programa de subvencions o d'incentius fiscals. No ho perdem de vista si volem fer atractiva la nostra nació.

En tercer lloc, ens cal recuperar una altra dimensió de la identitat catalana: la qualitat de país, allò que ens distingeix per fer les coses bé, el gust per la feina ben feta. En aquestes setmanes de despropòsits en l'execució de l'obra pública, d'esvorancs i de bunyols de tota mena, pot semblar un sarcasme situar la qualitat de la feina com un dels signes distintius dels catalans. Així ha estat, però, durant dècades. **Molts catalans, nascuts aquí o fora d'aquí, s'han**

identificat amb el país per l'orgull que han sentit de pertànyer a una comunitat que es distingia per la seva capacitat de fer les coses millor.

Doncs bé, els catalanistes hem de reintroduir en l'imaginari col·lectiu de Catalunya la prioritat de la qualitat com a segell propi i com a element atractiu per identificar-se amb la nació catalana. Governar bé també vol dir això.

En quart i darrer lloc, la pertinença a la nació catalana ha de venir del conreu d'allò que en podríem anomenar les virtuts cíviqes dels catalans. Tolerància, esperit solidari, sentit de la justícia, compromís amb el bé comú, sentit de la responsabilitat, conformen un conjunt de virtuts cíviqes que s'han acabat imposant per sobre dels defectes del poble català. Si situem aquestes virtuts en el frontispici de la nostra fesomia col·lectiva, ajudarem molta gent a sentir-se integrants d'una societat que val la pena, no només per la seva qualitat tècnica o estètica, sinó també per la seva intrínseca qualitat humana.

Deixeu-m'ho resumir en una sola frase: el catalanisme s'ha d'ocupar de l'ànima de la nació. En el món catalanista hi ha molts debats oberts; però gairebé cap sobre l'ànima de la nació, que és allò que la fa gran, pròspera, sentida i estimada. I vull recordar que hi ha moltes nacions sense Estat, però no gaires Estats sense nació.

El catalanisme ha d'aconseguir d'una vegada per totes que tots els catalans, o com a mínim una majoria molt significativa, es facin seva la nació. Això és el que ens donarà la força i la legitimitat moral per reclamar tot allò que ens correspon com a poble. Però per convèncer de portes enfora, primer hem de

saber convèncer de portes endins. I aquesta és una tasca que correspon als que fem política, però que va més enllà de la política. Tothom que tingui un sentit i un sentiment de país hi ha de posar el seu gra de sorra. Sovint pots tenir la sensació que el teu gra de sorra és tan insignificant que no serveix per a res. Recordeu, però, que milions de grans de sorra molt petits acaben formant una platja. I que sense ells, la platja no existiria.

Per concloure aquest capítol sobre la nació plena, voldria fer una breu aproximació a la immigració estrangera, pel seu impacte sobre la Catalunya actual i per les conseqüències que se'n poden derivar.

- Catalunya com a nació, i els catalans com a poble i com a cultura, tenim dret a preservar, enfortir i projectar els valors de la nostra civilització i de la nostra catalanitat. Els catalans hem de defensar aquests drets si volem que Catalunya no es converteixi simplement en una confederació d'ètnies diferents.
- Cap societat té una capacitat il·limitada d'absorbir i d'integrar persones vingudes de fora. Catalunya tampoc. Quan la llera d'un riu es desborda, no se'n pot esperar res de bo. Tota societat té dret a senyalar els límits de la seva capacitat d'integració. Catalunya també.
- No hi ha solucions màgiques per aconseguir un major control de fluxos i una plena i ràpida integració dels immigrants, però es poden prendre mesures que totes sumades ajudin a ser molt més eficaces. Per exemple, selecció i formació inicial dels immigrants en els països d'origen, control policial i pressió judicial sobre les màfies que trafiquen amb persones, acceleració dels permisos dels immigrants amb contracte

de treball, vigilància de la contractació il·legal, control de padrons municipals per no facilitar la residència il·legal, limitació del reagrupament familiar per via legal, mesures urbanístiques per evitar la concentració en determinats barris, pobles o ciutats, mesures legals per evitar la sobreocupació d'habitatges. I per sobre de tot això, contracte social dels immigrants amb la societat d'acollida. Un contracte de drets i deures, reconeixent incentius per aquells immigrants que facin un esforç real i positiu d'integració. L'immigrant que fa un esforç d'integració ha de ser reconegut.

- La immigració ens porta a una societat catalana més diversa. Però diversa no vol dir dispersa. O no ho hauria de voler dir. Per exemple, la llibertat religiosa marca llibertat i diversitat de culte; però no pot conduir a dispersió legal. Les lleis i les normes són iguals per a tothom, i no es poden al·legar diferències culturals per deixar-les de complir. Una dona immigrant, pel fet de ser dona, no pot tenir menys drets o deixar de complir certs deures. Per entendre'ns, a casa nostra no hi ha lleis i drets a la carta.

Per altra banda, el catalanisme és l'únic moviment que pot garantir que persones molt diverses, fins i tot d'origens culturals molt distants, comparteixin un sentit de pertinença i un mínim projecte comú. Sense projecte comú, els catalans ens podríem acabar sentint forasters dins de casa nostra. De nosaltres depèn que no sigui així.

Si la nació plena és el primer gran repte del catalanisme, el segon és quin model país volem construir.

CATALUNYA: UN PAÍS CAPDAVANTER

Cal tenir sempre present que el catalanisme és també força de dinamització, motor de canvi i d'innovació de la societat catalana. El catalanisme ha pretès fer de Catalunya no simplement un país més, sinó un país que valgui la pena i que destaquí per la seva qualitat i per la seva modernitat; en bona part, ho ha anat aconseguint.

Per tant, el nou desafiament l'hauríem de plantejar en aquests termes: de la Catalunya relativament moderna a la Catalunya capdavantera.

Irlanda i Finlàndia són països relativament petits, com Catalunya; sense grans recursos, com Catalunya; sense un gran poder, com Catalunya; però són països que caminen per la via de la qualitat i de l'excel·lència, més que no pas Catalunya. Fa només 20 anys hauria estat impossible posar aquests dos exemples; avui se'n parla, i molt. Vivim en un món en el que no cal ser ni gran ni poderós per destacar. Catalunya té una oportunitat per situar-se entre les nacions que destaquen per la seva excel·lència. El catalanisme no pot deixar passar aquesta oportunitat.

Tanmateix, no per repetir retòricament que volem ser un país de primera ho aconseguirem. Si de veritat ho volem ser, ens cal abordar algunes transformacions, tan decisives com en part incòmodes per la seva complexitat.

Jo us en donaré la meva visió, en el benentès que el que diré no té res a veure amb un programa electoral de mesures concretes. Només aspiro a que s'entengui la idea de fons.

- **La primera gran transformació és el MODEL EDUCATIU.**

Tornem a Finlàndia: se la considera l'exemple més reeixit. En canvi, a nosaltres no hi ha ni un sol estudi solvent que ens deixi ben parats des del punt de vista de l'elevat índex de fracàs escolar o del rendiment del nostre sistema d'ensenyança en funció dels recursos que hi destinem. ¿On està, doncs, el secret, tenint en compte que Catalunya pot presumir en justícia d'una llarga, innovadora i fecunda tradició pedagògica, molt sovint associada al catalanisme?

El secret no és altre que el professorat. Si volem un sistema d'ensenyança que doni qualitat, invertim en els mestres i els professors. Invertim molt més del que fem en la seva formació, tan inicial com permanent; donem-los més autoritat a les aules i més autonomia de funcionament. Necessitem mestres ben formats, ben pagats i ben respectats. I en contrapartida, podrem requerir d'ells bons resultats. En definitiva, confiem en els ensenyants, donem-los bones eines i exigim-los un bon rendiment.

Invertir i confiar en els ensenyants és ajudar-los a que puguin complir la seva missió, que consisteix a oferir a la nostra societat la materialització d'un vell somni de la humanitat: que cada generació sigui millor que l'anterior. No hi ha missió més noble que aquesta, ni més decisiva pel futur de la humanitat.

Es fan molts discursos sobre el repte de la qualitat del sistema d'ensenyament. Ara bé, de poc serveixen els discursos si no estem disposats a repensar, sense apriorismes, les bases del model educatiu. I les bases afecten, per aquest ordre, la missió dels ensenyants, l'actitud dels pares i mares, i el funcionament del centres i dels mètodes d'ensenyança.

Transformar el sistema d'ensenyament demana una gran convicció, perquè suposa lluitar contra certs corporativismes, moltes inèrcies i una pila de condicionaments ideològics. Tanmateix, si no s'està disposat a lluitar contra tot això, parlarem d'un ensenyament de qualitat, però no el tindrem. Tampoc, aleshores, tindrem el país que volem.

A les famílies els hem de respectar el dret que tenen a triar lliurement l'escola que volen per als seus fills. És un dret constitucional i estatutari, l'exercici del qual es converteix massa sovint en una odissea o simplement en un mal son. Ara bé, a les famílies també els hem de fer entendre que l'educació dels nostres fills va més enllà del sistema escolar, i que els primers responsables d'aquesta educació són els pares i les mares. L'educació d'un fill, en circumstàncies normals, es pot compartir però no es pot delegar.

- **La segona gran transformació que hem d'encarar si volem un país capdavanter és la VITALITAT DEMOGRÀFICA de Catalunya.**

Un país que no aposta per ell mateix és un país que no creu en ell mateix. I un país amb taxes de natalitat baixes és un país que no aposta per ell mateix. Renovar-se o morir: això també val per als països, fins i tot val per a les civilitzacions.

Si mirem la Catalunya dels darrers trenta anys, podríem pensar que és un país que no acaba de creure en ell mateix. Hem tingut, i tenim encara, una de les taxes de fecunditat més reduïdes dels països desenvolupats; i si no la tenim més baixa és per l'efecte de la immigració.

Una societat que no es renova prou no només declina, sinó que acaba per no poder atendre les demandes més elementals de la seva població. Tenim, i tindrem, cada cop més persones grans. Viure més i viure millor és una de les grans conquestes de la nostra civilització.

Tanmateix, aquesta població de més edat té més necessitat d'atenció sanitària i social, i té dret a viure amb dignitat i amb uns ingressos suficients. Les persones grans no es comportaran com a gent passiva, sinó que s'organitzaran per pressionar a favor dels seus drets i de les seves necessitats.

Tot això requereix que a Catalunya ens descordem la cotilla ideològica que impedeix situar les polítiques de natalitat i de suport a les famílies com una autèntica prioritat social i de país.

Catalunya no pot contemplar amb passivitat acomodaticia com el dinamisme demogràfic procedeix gairebé exclusivament de la immigració estrangera. Cal una reacció, perquè sinó la factura d'aquesta passivitat la pagarem, encara que sigui a termini.

El catalanisme ha de situar com a valor social el fet de la natalitat i com a prioritat política el suport a les parelles que vulguin tenir, adoptar o acollir fills.

Una política de suport a través d'un marc legal favorable, d'equipaments públics i privats, de desgravacions fiscals, de subvencions directes a les famílies per garantir el seu dret a triar el servei que desitgin per a la cura dels seus fills, d'allargament de permisos de maternitat o de paternitat, de racionalització d'horaris, i de totes aquelles mesures que signifiquin un reconeixement social a la decisió de tenir fills.

- **La tercera gran transformació ha de ser el MODEL ECONÒMIC.** Però d'això en parlaré quan em refereixi a la Catalunya global.
- **La quarta transformació en profunditat és la que afecta al NIVELL D'INFRAESTRUCTURES I D'EQUIPAMENTS.**

Si Catalunya vol aspirar a ser un país competitiu i vol apostar per la qualitat i l'excel·lència, ha de disposar d'un nivell d'infraestructures i d'equipaments de primera divisió. És obvi que no el tenim. Cal adonar-se que, actualment, un país que no està ben connectat tant de portes en

dins com de portes en fora, és un barco sense veles i sense motor: només pot anar a rem, a remolc o a la deriva sense rumb.

Conscients del dèficit d'infraestructures que arrosseguem, a l'Estatut hi figura una clàusula per la qual l'Estat s'obliga a invertir a Catalunya durant set anys l'equivalent a l'aportació que Catalunya fa a la creació de riquesa de tot l'Estat; una mica menys del 20%. Aquest compromís està, però, doblement amenaçat: pel recurs davant del Tribunal Constitucional, i per l'actitud poc lleial del govern espanyol, a banda de la seva incompetència crònica per executar correctament els pressupostos acordats.

En qualsevol cas, el que m'interessa senyalar de cara al propòsit d'avui és que el catalanisme ha de fer un plantejament definitiu sobre el tema de les infraestructures perquè s'està convertint en un autèntic coll d'ampolla que estrangula el nostre progrés com a país i com a societat. Un plantejament que no pot ser altre que reclamar, exigir i exercir el dret a decidir sobre les infraestructures i els equipaments del nostre país. Després en parlaré amb més detall.

El catalanisme ha de fer tanmateix un pas més endavant: al costat del dret a decidir les nostres infraestructures de tota mena, tenim l'obligació o el deure de decidir bé. Aquest deure correspon als catalans, i val a dir que no sempre el complim com caldria.

Decisions importants en matèria d'equipaments i d'infraestructures s'aturen o s'eternitzen dins de Catalunya. Podria fer una llarga llista,

però no la faré per no perdre el to de projecte positiu de la proposta que els faig. El que vull subratllar és que a banda de reclamar drets hem de fer els deures. I el que no pot passar és que havent-hi majories socials molt àmplies a favor de les inversions que s'han de fer, no es puguin trobar majories polítiques que permetin fer-ho realment. És un contrasentit més de la política catalana actual.

A Catalunya li cal, per anar endavant, convertir-se en un territori-xarxa: xarxes d'abastament d'aigua, de subministrament energètic, de telecomunicacions, de túnels i carreteres, de metros i trens, de ports i aeroports, de regadius, i d'equipaments de tota mena: sanitaris, universitaris, científics, tecnològics, culturals, esportius, socials. Ens juguem tres aspectes crucials per al tipus de país que volem: igualtat d'oportunitats per a cada territori, qualitat de vida i projecció a Europa i al món.

- **La cinquena transformació a la que hem de fer front és la relativa a la SOSTENIBILITAT.**

Catalunya hauria d'enfocar aquest repte des d'una triple visió: de present, de futur, i d'universalitat. És a dir, la generacions actuals tenen dret a gaudir del territori que els ha estat llegat; tenen el deure de preservar-lo per a les generacions que vindran després de les nostres; i tenen també l'obligació moral de contribuir a la sostenibilitat de tot el planeta.

Deixeu-me dir que els catalans som uns privilegiats, perquè disposem d'un país d'una gran bellesa natural plena de contrast. L'estima per la natura sempre ha format part de la trajectòria del catalanisme.

En aquest sentit, el catalanisme està en bones condicions per cercar un just equilibri entre desenvolupament i sostenibilitat, i per entendre i superar aquest repte, com a mínim per tres raons: la primera, perquè si el territori forma part de la identitat del país vol que dir que dóna sentit a la nació, i això els catalanistes sabem molt bé que significa; la segona, perquè el catalanisme defensa la nació ara i sempre, i per tant no pot malmetre ni disminuir el patrimoni que deixarem a les generacions futures; i la tercera, perquè una sostenibilitat possible i eficaç necessita d'un gran consens social, i el catalanisme és la força que pot garantir aquesta transversalitat àmplia i profunda, fins i tot més enllà de la política.

La defensa de la sostenibilitat no pot ser patrimoni exclusiu d'opcions polítiques que difícilment aportaran una visió de conjunt del país. Per això el catalanisme en les seves expressions més majoritàries, també ha d'actuar com a abanderat de la sensibilitat mediambiental, disposant d'una posició pròpia sobre temes tan transcendents com la major o menor ocupació del territori, el disseny de les infraestructures, l'ús de l'energia, la generació i l'eliminació de residus o la contribució del nostre país a la lluita contra el canvi climàtic.

- **La sisena i última transformació que proposo, i en bastants sentits la més important, és la de L'ESTAT DEL BENESTAR.**

Començo dient que un catalanisme sense vocació de justícia social equivaldria a un catalanisme sense ànima. I un catalanisme sense ànima, simplement no és catalanisme.

Una afirmació tan rotunda podria semblar fins i tot exagerada. Però no ho és, perquè si la raó de ser genuïna del catalanisme és la nació catalana, cal tenir sempre ben present que la nació són les persones abans que cap altra cosa.

Quan tan sovint s'acusa al nacionalisme català d'ocupar-se solament de la defensa de la identitat, es demostra una gran ignorància. Ja se sap, però, que no hi ha res tan descarat i tan atrevit com la ignorància. El catalanisme sempre porta la llavor de la justícia i de l'equitat socials com a forces motrius per evolucionar cap a una societat més benestant. Es podria dir que el catalanisme porta la llavor de l'humanisme. L'altre dia, una mica per casualitat, vaig topar amb un full dels deures d'un fill meu i vaig llegir-hi la transcripció d'un antic proverbi xinès. Deia així: "quan la vista no es bloca, el resultat és la visió; quan la ment no es bloca, el resultat és la saviesa; quan l'esperit no es bloca, el resultat és l'amor." Doncs bé, si l'esperit del catalanisme és estimar un país, una nació, una cultura, uns valors, una gent, ¿com es pot deslligar tot això de la defensa de la dignitat humana i d'una societat de benestar?

Per tant el catalanisme ha de ser radical en la defensa i la millora de l'estat del benestar. Radical, també, en la lluita contra la pobresa, contra les màfies, contra l'explotació humana, contra el tràfic de drogues o de persones, contra qualsevol forma o expressió d'indignitat humana.

Tanmateix, com tota obra humana, l'estat del benestar necessita adaptar-se al pas del temps; i des del catalanisme hem de tenir el coratge i l'honestedat de proposar aquesta adaptació. La manera més fàcil de debilitar el nostre estat del benestar és negar-li la seva capacitat de ser transformat, i convertir en anatema qualsevol proposta en aquest sentit.

Jo m'arrisco a fer-ne una, al voltant d'una idea central: organitzem el nostre estat del benestar més d'acord amb les prioritats dels usuaris i no tant amb els requisits de l'Administració. És a dir, deixem que progressivament el ciutadans escullin el servei social que més s'adapta a les seves necessitats com a persona, i fem que l'oferta d'aquests serveis, pública o privada, es vagi adaptant a la demanda. Fem al ciutadà actor protagonista de l'estat del benestar i no solament espectador passiu. En definitiva, aquesta canvi que proposo comporta potenciar **el dret a triar** per part de l'usuari el servei que més li convé.

Perquè no hi hagi confusions, dic amb tota rotunditat que **correspon als poders públics reconèixer els drets de tota persona a gaudir d'uns determinats serveis de benestar –sanitaris, educatius, socials en sentit ampli-, a garantir-ne la seva prestació, a fer-ne la planificació a**

nivell territorial, i a controlar-ne la seva qualitat. Aquesta triple responsabilitat els poders públics no la poden delegar. En canvi, que una persona discapacitada pugui escollir quin assistent la cuida, que una persona gran amb autonomia limitada pugui triar si es queda a casa o va a una residència, que una parella amb fills petits pugui decidir com té cura dels mateixos, o que una persona amb una malaltia pugui acabar triant quin especialista la tracta, tot això amb independència de les possibilitats econòmiques de cadascú, ¿no portaria tot plegat a un sistema de benestar més just, més lliure i més eficient?

Més just, perquè el dret a triar que sempre han tingut les persones amb més ingressos seria un dret compartit per tothom; més lliure, perquè cada persona faria ús de la seva llibertat per escollir, i es sentiria més corresponsable del funcionament de l'estat de benestar; i més eficient, perquè introduiria més competència tant en l'oferta pública com en la privada, i per tant la possibilitat de reconèixer millor els mèrits dels professionals.

Si girem la vista cap els països europeus que més s'han distingit per enfortir el seu estat del benestar, ens adonarem que caminen en aquesta direcció. Per tant, amb aquesta proposta, convido el catalanisme a mirar endavant i no pas enrere.

Per acabar aquest apartat de l'estat del benestar, i en la línia de la seva defensa i necessària adaptació, dos comentaris finals: en primer lloc, si radical ha de ser el catalanisme en la defensa de l'estat del benestar,

radical ha de ser també en la denúncia dels abusos que pateix. El catalanisme ha de defensar, encara que no caigui del tot simpàtic, un sistema de corresponsabilitat entre Administració, professionals i usuaris per no sotmetre el sistema de benestar a una pressió que el faci insostenible. I en segon lloc, el catalanisme ha de fer una aposta total pel partenariat entre poders públics, teixit associatiu i empreses privades per a la prestació dels serveis de l'estat del benestar. Catalunya té una llarguíssima i brillant trajectòria en aquest sentit que constitueix un avantatge competitiu en el món actual.

Us he parlat de la nació plena i del model de societat. Ara m'agradaria dedicar uns minuts a parlar de la:

CATALUNYA GLOBAL

Anem cap a un món amb poques fronteres. Aquesta afirmació pot semblar una boutade quan en els aeroports ens trobem amb més controls que mai, quan s'aixequen murs físics per controlar millor la immigració il·legal o quan es segueix matant per delimitar fronteres administratives a diferents àrees del planeta. Essent tot això veritat, no és menys cert que la llibertat de moviments de capitals, de mercaderies i serveis, de persones i d'informació esdevé gairebé imparable. Anem cap a un món interdependent i per tant més obert i més lliure.

Tanmateix, si les fronteres físiques no són fàcils d'enderrocar, més difícils són encara d'enderrocar les fronteres mentals. Els catalans tenim el privilegi de pertànyer a un món proper, la Unió Europea, pràcticament

sense fronteres. El nostre gran repte, però, consisteix a superar les nostres fronteres mentals. El catalanisme ha d'ajudar a aconseguir-ho.

Fa cent anys, el catalanisme es va proposar regenerar i modernitzar Espanya. Ara, s'ha de proposar situar Catalunya al món, és a dir, construir la Catalunya global. Segurament seria exagerat dir que Catalunya serà global, o no serà. En canvi, tots sabem que Catalunya només serà el país capdavanter que volem si es transforma en un país de mentalitat global, és a dir, si entén el món global i sap encaixar-hi, sap connectar-hi. Per fer això, ens cal substituir la lupa per veure-hi de prop pel telescopi per veure-hi de lluny.

¿Estem els catalans en situació de trencar les nostres fronteres mentals, de canviar la nostra escala de visió? Crec que sí. Força gent i moltes empreses ho estan fent, però ens cal que ho faci el país sencer. Els catalans tenim alguns trets del nostre caràcter que ens fan especialment aptes per progressar en un món obert. Potser la nostra història mil·lenària de terra de marca, les onades d'immigració que hem rebut en els darrers cent anys, la predisposició a rebre influències culturals externes, molt sovint d'avantguarda, la nostra curiositat a conèixer món, a no quedar-nos tancats en la nostra pròpia closca -és difícil anar a algun lloc del món i no trobar-hi algun català, fins i tot en els racons més insospitats-, i no cal dir el fet de disposar d'una economia molt oberta cap a l'exterior, tot plegat són manifestacions d'aquesta voluntat de no viure aïllats i de ser presents arreu.

Sent una mica agosarats, podríem arribar a dir que estem més preparats per tenir una relació oberta amb el món que no pas una relació desacomplexada amb Espanya. Si aquesta afirmació es donés per bona, probablement la causa s'hauria de buscar en què la convivència de Catalunya dintre de l'Estat ha estat gairebé sempre traumàtica. I no cal dir que els traumatismes principals els ha patit Catalunya. A això m'hi referiré més cap al final de la meva intervenció.

Ara bé, què vol dir la Catalunya global?

Primer, com us deia abans, canviar d'actitud mental, canviar l'angle de visió. Avui, per situar-se al món, no cal ser ni gran ni poderós, però sí tenir coses atractives a oferir. Catalunya les té, i en pot crear de noves.

La Catalunya global significa donar-nos a conèixer, estar presents a les xarxes i als circuits on es prenen decisions. Donar-nos a conèixer en totes les facetes de la nostra realitat: econòmica, turística, cultural, literària, artística, arquitectònica, gastronòmica, esportiva, comercial, científica, universitària, també política.

La Catalunya global equival a estar ben connectats, amb excel·lents comunicacions aeroportuàries i telemàtiques. En aquest moment això no és un luxe, i menys un caprici, sinó una autèntica necessitat.

La Catalunya global passa per convertir la població catalana en una societat plurilingüe. Qualsevol català, independentment del seu origen,

raça, cultura o religió, i no cal dir de la seva capacitat econòmica, ha de conèixer com a mínim tres llengües: la pròpia del país, és a dir el català; la pròpia de l'Estat, el castellà; i una tercera. I a partir d'aquí, quantes més, millor. Hi ha idiomes, com l'anglès, sense els quals no es pot actuar globalment. Totes les facilitats que es donin en aquest sentit seran poques, comparades amb el que ens juguem.

La Catalunya global demana disposar d'una potent xarxa d'universitats, de centres de producció científica i d'escoles de negocis, perquè és el que atrau el màxim talent i el màxim coneixement.

La Catalunya global necessita disposar d'una Administració pública competitiva, perquè tenint en compte el fort pes del sector públic a gairebé tots els països, aquells que tinguin una Administració més àgil i eficaç disposaran d'un avantatge competitiu en relació als altres.

La Catalunya global significa també un país amb mentalitat empresarial, un país orientat al món de l'empresa. Ara bé, si volem una Catalunya amb mentalitat empresarial hem de convertir l'empresa en un valor social compartit i respectat. A banda de la cultura i de la llengua, ¿quin altre fet ha estat capaç de mantenir i projectar la personalitat catalana? Doncs la capacitat de crear empreses i de generar ocupació privada. I resulta que quan molts països del món agafen aquest camí, els catalans no acabem de creure-hi. Teníem un avantatge de mentalitat que no sabem aprofitar del tot quan més falta fa: en el moment de construir la Catalunya global.

Un país que agafa la tendència i el gust a l'ocupació pública més que no pas a la privada és un país condemnat a empobrir-se. Convé tenir-ho present també a casa nostra.

Si com us deia l'empresa és la cèl·lula que configura l'organisme viu de qualsevol economia, ¿com poden la societat i els poders públics facilitar-li la seva funció? ¿com poden ajudar l'organisme a viure millor?

Primer, amb un bon sistema cardiovascular, és a dir amb un nivell òptim d'infraestructures i equipaments que garanteixin la circulació i la vitalitat.

Segon, amb una ment preparada i desperta, és a dir formació de qualitat, tant universitària, com professional i contínua.

Tercer, amb una anatomia resistent però alhora flexible, és a dir amb un marc jurídic amb menys normes, més clares i que es facin complir. Seguretat i agilitat jurídiques.

Quart, amb una bona musculatura i poc greix, és a dir amb Administracions públiques competitives, amb voluntat de resoldre problemes i no la inèrcia de crear-los.

Cinquè, amb donacions de sang necessàries però controlades, és a dir amb una fiscalitat raonable que no freni l'activitat o les ganes de treballar i que estimuli la inversió.

I sisè, amb un esperit vital, és a dir amb clima de confiança, projecte i lideratge.

Si un organisme té tot això ben enfocat i ben resolt té molt de guanyat. Fixeu-vos, però, que si Catalunya passés una revisió sortiria de la

consulta amb unes quantes indicacions i receptes per millorar. Doncs bé, correspon als catalanisme, també en les seves vessants econòmiques, empresarials, acadèmiques i sindicals, a part de polítiques, prendre nota de les indicacions i aplicar bé les receptes.

Finalment, la Catalunya global vol dir formar part del mapa del món. Amb una imatge s'entendrà millor: fa unes dècades, Catalunya podia ser considerada com la fàbrica d'Espanya. Se la va arribar a etiquetar d'aquesta manera, atenent a la tradició industrial i manufacturera del nostre país, junt amb l'esperit d'empresa i el bon sentit comercial. Quan algú es volia instal·lar a Espanya, o fer-hi negocis, pensava en Catalunya.

Catalunya tenia una imatge de marca, però associada a un àmbit geogràfic restringit: l'Estat, la Península Ibèrica, algunes vegades una mica d'Europa.

En les dècades més recents l'escala va canviar, es va fer més gran i Catalunya va passar a tenir una incidència més europea, com a mínim en alguns sectors.

La pregunta que ens hauríem de fer és com s'ha de posicionar Catalunya en aquest moment. Evidentment, ja no som la fàbrica d'Espanya. Primer, perquè l'activitat industrial s'ha anat repartint més homogèniament per tot l'Estat, i segon perquè les fàbriques d'Espanya

estan cada cop més fora de l'Estat com a conseqüència del diferencial de costos de producció.

Si alguna cosa som en aquest moment és la plataforma de comerç exterior de l'Estat -gairebé un terç de tot el tràfic comercial extern- i un destí turístic potent. Volem ser, però, alguna cosa més?

Per a mi la resposta és clara: Catalunya ha d'esdevenir l'àrea central d'una part del món, concretament de la Mediterrània. És a dir, quan algú a qualsevol lloc del món pensi que vol fer quelcom en el Mediterrani i en el sud d'Europa, al primer lloc de la llista ha de sortir Catalunya. Abans, ens podíem definir en relació a Espanya i a Europa; ara ens hem de definir en relació amb tot el món.

Catalunya serà fins i tot més tinguda en compte a Europa en funció de la seva capacitat d'aparèixer com alguna cosa més que una regió pròspera del sud d'Europa. Sí aquest rol de principals actors de l'àrea mediterrània no l'agafem nosaltres, se'l farà seu França. De fet, ja s'hi està posant, i no precisament al ralenti.

Catalunya ha de ser actriu de la construcció d'Europa, i el catalanisme n'ha de ser el motor, atenent a la seva llarga, densa i rica trajectòria europeista. De vegades sembla que ens cansem d'Europa, perquè la veiem llunyana, quan en realitat necessitem Europa més que mai per poder progressar en el món global. Tanmateix, l'única capitalitat a la que

Catalunya pot aspirar dintre del conjunt d'Europa és la que correspon al lideratge d'una gran àrea geogràfica com és el Mediterrani.

L'últim gran pilar de la refundació catalanista que proposo és:

EL DRET A DECIDIR DELS CATALANS.

La recuperació de les institucions pròpies de Catalunya –la Generalitat – i l'assoliment de l'autonomia, són fets incontrovertibles i constitueixen un èxit dels propòsits inicials del catalanisme.

Tan veritat és el que acabo d'afirmar, com que Catalunya segueix patint un dèficit fiscal de l'entorn del 8% de la seva creació anual de riquesa, que les balances fiscals segueixen sense publicar-se, que el TGV arribarà abans a una pila de capitals espanyoles que a Barcelona i a la frontera francesa, o que l'Estat central intervé per terra, mar i aire en la vida dels catalans, via tota mena de lleis, decrets, xecs, subvencions o impostos. Doncs bé, el catalanisme ha d'aconseguir superar d'una vegada per totes aquesta situació de dependència.

La pregunta és, com ho hem de fer? I qui ho ha de fer? La resposta sobre el qui és senzilla: ho ha de fer el catalanisme, o no ho farà ningú.

La resposta sobre el com no és tan simple, però abans d'abordar-la faig un breu parèntesi inicial: no ens creguem ingènuament que arreglarem les coses amb l'Estat a base de pedagogia, fent-nos els simpàtics.

Fa trenta anys que actuem pedagògicament: vàrem ajudar a fer la transició de manera exemplar, vàrem participar en la Constitució i la vàrem votar majoritàriament, vàrem ajudar a superar el cop d'Estat del 23F, vàrem lluitar contra l'agressió de la LOAPA sense estripar les cartes, vàrem impulsar l'entrada d'Espanya al Mercat Comú, a la UE i a l'euro. Hem estat els grans impulsors de l'Estat autonòmic en benefici de tots els territoris de l'Estat sense excepció, hem estat coprotagonistes de gairebé totes les grans reformes econòmiques i socials, hem ajudat a tot tipus de governs espanyols, hem donat més suport que ningú a la lluita contra el terrorisme, i a més hem pagat religiosament tot el que ens tocava i també el que no ens tocava, havent d'aparèixer, malgrat això, com uns egoistes que només mirem per nosaltres. Hem fet des del catalanisme pedagogia per parar un tren i, si em permeteu la ironia, ja veieu que el tren no arriba en justa correspondència.

Tanmateix, hi ha quelcom que no ens farà mai simpàtics del tot: nosaltres volem transformar Espanya en un Estat plurinacional, i ells no volen ser canviats i prefereixen exercir com un Estat uninacional.

Gaziel ho va deixar escrit fa molts anys: ni el catalanisme ha estat prou fort per fer canviar Espanya, ni Espanya ha estat prou forta per fer desaparèixer el problema català.

Mentre els catalans vulguem mantenir la nostra personalitat i defensar els nostre interessos com a poble i com a nació, no caurem mai del tot

simpàtics. La pedagogia és necessària, però té les seves limitacions. Recordeu aquell elogi enverinat que molts catalans s'han sentit dir quan cauen simpàtics: “oye, tu no pareces catalán”. El preu de la pedagogia no pot ser tan alt com per haver de renunciar a ser tu mateix.

La millor pedagogia que els catalans poden dur a terme és fer les coses bé, ser millor que els altres. Aleshores se'ns respecta encara que no se'ns entengui del tot. I, a sensu contrari, la pitjor pedagogia que podem transmetre és fer les coses malament. Aleshores ni ens entenen, ni ens respecten, simplement se'n riuen.

He dit al començament, amb prou rotunditat, que el catalanisme s'ha d'ocupar a fons de l'ànima de la nació i que no s'ha de confondre l'objectiu principal de tot moviment nacionalista –l'existència i enfortiment de la comunitat nacional- amb els instruments –el poder polític-. Nogensmenys, resulta evident que el poder polític és un instrument poderós al servei de l'objectiu nacional.

Des de la reinstauració de la democràcia, Catalunya ha disposat de dos Estatuts d'Autonomia: el del 1979 i el més recent del 2006. Aquest últim va ser aprovat pel poble de Catalunya en referèndum del 18 de juny de 2006 per un 74% de vots afirmatius, i es troba vigent, pendent de la sentència del Tribunal Constitucional.

Molts dels que vàrem votar a favor ho vàrem fer conscients que representava un salt endavant en l'autogovern, però que de cap manera

significava una estació final de trajecte en el llarg camí de Catalunya cap a l'autogovern i les llibertats nacionals.

Tot i que la conferència d'avui té un altre propòsit, vull aprofitar la solemnitat de la mateixa per fer unes breus reflexions sobre el nostre Estatut.

D'entrada, diré que tornaria a fer el que vaig fer, malgrat que personalment m'ha comportat més disgustos que alegries. Segueixo pensant que, amb limitacions incloses, és de llarg el millor marc d'autogovern que ha tingut Catalunya des del decret de Nova Planta, l'any 1716.

Acte seguit, hi afegiré que mentre nosaltres hi anàvem a resoldre un problema, el govern espanyol, el seu President i el partit socialista, hi anaven a treure's un problema de sobre que a més havien creat ells mateixos promentent allò que no pensaven complir.

Sigui com sigui, ara estem pendents d'una sentència del Tribunal Constitucional. Un tribunal, per cert, que es troba completament desprestigiad per les seves baralles internes i totalment mediatitzat per la batalla partidista entre les dues principals formacions d'àmbit estatal. La paradoxa és gran: la decisió d'un poble expressada democràticament a les urnes està en mans d'un tribunal incompetent i grollerament manipulat. D'això se'n pot dir qualitat democràtica o patriotisme constitucional?

En qualsevol cas, que l'Estatut aprovat pels catalans passi pel Tribunal Constitucional sense ser alterat sembla altament improbable. El meu desig és que no es toqui ni una coma per poder ser així aplicat en tota la seva potencialitat. Tanmateix, em temo molt que els desitjos no coincidiran amb la realitat i que, o bé a cop de destrat o a cop de talante, el desnaturalitzaran.

Si això passa, Catalunya haurà de reaccionar d'una manera pacífica però alhora enèrgica. Avanço, en aquest sentit, una proposta per actuar:

- consulta al poble de Catalunya per comprovar si s'accepta o no l'Estatut eventualment debilitat pel Tribunal Constitucional.
- si la consulta no fos autoritzada, pel Govern espanyol, votació al Parlament de Catalunya amb la mateixa intenció que el punt anterior.
- formació d'un govern a Catalunya amb tots els partits que es comprometessin a defensar els objectius d'autogovern aprovats pel Parlament català el 30 de setembre de 2005, abans de passar per les Corts Generals.
- compromís dels partits integrants del nou Govern de defensar i votar a Madrid en consonància amb els acords subscrits a Catalunya.
- si l'esquema anterior no fos possible, convocatòria d'eleccions a Catalunya.

Fet aquest capbussament sobre l'actualitat més propera, reprenc el fil del més llarg termini. De la mateixa manera que el catalanisme del segle XX es va plantejar i va aconseguir la recuperació de les institucions i l'avenç de

l'autogovern, el catalanisme del segle XXI s'ha de plantejar el dret de la nació catalana a decidir de forma democràtica, lliura i pacífica. En aquesta línia, em semblen pertinents algunes reflexions:

- anem cap a un món de sobirania compartides i interdependències. Els organismes multilaterals o la mateixa Unió Europea adquireixen progressivament funcions que afecten la sobirania dels propis Estats.
- els grans Estats-nació, concebuts per regular mercats interiors potents, cada cop són menys eficients en un món globalitzat i en xarxa com el que es va configurant ràpidament. L'adaptació a aquest món nou requereix estructures més àgils, dinàmiques i flexibles. Kenichi Ohmae, un enginyer nuclear japonès dedicat a l'estratègia econòmica i empresarial a nivell internacional, autor de més d'un centenar de llibres, ho explica abastament en la seva obra titulada "El pròxim escenari global", quan fa referència al que ell en diu les Regions-Estat com a fórmules idònies d'organització de les societats per fer front als reptes d'avui en dia. A la Unió Europea podríem citar Irlanda o Finlàndia, dos països d'èxit, però el mateix Ohmae cita alguns exemples de regions xineses emergents.
- El dret a decidir de la societat catalana s'ha d'aplicar progressivament sense més límits que la pròpia evolució democràtica de la societat i sobre aquells temes que despertin consensos més amplis en cada moment, encara que no siguin unànimes. En aquest sentit, el dret a decidir aconsella, i de fet requereix, que els temes sobre els quals s'exerceixi descansin sobre majories qualificades o reforçades àmplies, amb la finalitat de donar-li a la decisió tota la legitimitat i la força

necessàries, i també d'evitar dividir la societat en dues meitats, amb el risc de fraccionament social que això comporta.

Voldria fer notar que el debat sobre el dret a decidir dels catalans s'ha de fer sobre bases sòlides i ben fonamentades, i no a cop de titular de premsa, de dates capricioses, d'interessos personals o fins i tot d'interessos unilaterals de partit. El dret a decidir te l'has de guanyar per la força de la democràcia i dels grans consensos interns, donat que el sistema legal de l'Estat només empara aquest dret de manera parcial

Es tracta, doncs, d'un debat en el que la frivolitat o la improvisació són els pitjors companys de viatge.

El dret a decidir dels catalans enfonsa les seves arrels en les conviccions i en les creences més genuïnament democràtiques. El dret a decidir d'un poble és l'exercici de la democràcia en estat pur. A quin demòcrata li fa por això? A quina persona amb principis democràtics sòlids i ben fonamentats li pot fer basarda que la democràcia es manifesti amb naturalitat? Si Catalunya és una nació, i ho serà mentre els catalans ho vulguin, i no és simplement una derivada o un subproducte constitucional, els catalans tenen, tenim, el dret democràtic a decidir allò que més ens convé com a poble. El que se'ns pot exigir, o millor dit, el que ens hem d'autoexigir, és que el dret a decidir l'apliquem sobre aquells temes que més uneixen els catalans i no sobre els que més els divideixen. Aquesta és la feina del catalanisme: procurar que els temes anomenats nacionals, aquells que van el la línia de la major llibertat de Catalunya, siguin assumits, defensats i

reclamats per una majoria ferma i sòlida de catalans. Aquesta feina no depèn ni de Madrid ni de Brussel·les: depèn de nosaltres. De la nostra capacitat de convèncer, de la nostra capacitat de seduir. Els catalans som tots, però com us he dit al començament, n'hi ha molts que encara no s'han fet seva la nació catalana. Si volem decidir, no ho fem contra ells; fem-ho amb ells. No intentem vèncer a una part de la pròpia Catalunya; convencem-la!

Fem-los veure que el nostre projecte, el del catalanisme, és millor per a ells, per als seus fills i per als seus néts.

Busquem per tant aquells temes de país que poden desvetllar consensos grans i amplis.

En cada moment de la nostra història col·lectiva els temes aniran canviant, depenent de l'evolució de la societat catalana. Hi hauran temes més a curt i temes més a llarg. No em correspon a mi fer la llista d'ara, i menys en aquest marc que pretén ser una invitació a la suma d'esforços. Posaré només algun exemple perquè s'entengui millor el que vull dir.

Comencem per l'estatut actual, aprovat en referèndum pel 74% dels catalans que varen anar a votar. Una majoria clara, indiscutible. Es dirà que la participació va ser baixa, i és cert. Però les decisions, en democràcia, les prenen els que voten, no els que es queden a casa.

Doncs bé, els catalans varen exercir en referèndum el seu dret a decidir. A decidir en aquell moment i sobre un tema concret. Si l'Estatut no surt íntegre del Tribunal Constitucional, el dret a decidir dels catalans quedaria alterat. La pròpia democràcia quedaria afectada en la seva essència i raó de ser.

Per tant, en aquest cas, la consigna és clara: l'Estatut no es toca, i si es toca no s'accepta.

Un altre exemple: el dret a decidir sobre quines infraestructures volem com a país, un tema de màxima actualitat. Doncs bé, ¿és possible generar un gran consens dintre de Catalunya, traslladar aquest consens a Madrid i reclamar el nostre dret a decidir com a país? Si el consens a Catalunya és possible, els catalans hem de poder decidir quins aeroports volem, com s'han de gestionar, com ha de ser la xarxa de carreteres o quines prioritats ha de tenir la nostra xarxa ferroviària.

Un darrer exemple, no tan immediat en el temps. Algun dia, tant de bo que no sigui massa llunyà, ¿decidirem els catalans que volem administrar els nostres propis recursos econòmics, els que generem amb el nostre propi esforç? És a dir, algun dia decidirem que volem el concert econòmic?

Fins ara no ha estat possible, dintre de la pròpia Catalunya. Ni l'Estatut del 79 ni el del 2006 ho estableixen. No parlo dels que van tornar després dels debats a les Corts Generals; parlo dels que van sortir des de Catalunya. Això hauria de fer pensar a més d'un.

El més fàcil és dir que, si passa això, la culpa és dels polítics. Tanmateix, tots sabem que el poble de Catalunya vota d'una manera que dificulta tenir les majories prou clares per plantejar temes com el concert econòmic amb la força necessària.

El repte dels catalanistes és convèncer a moltíssims catalans sobre aquests grans temes de país. Mentre temes com les infraestructures o l'administració dels diners els reclamin només aquells que se sentin molt catalanistes, no els tindrem. Quan els catalanistes aconseguim que els reclami Catalunya sencera, els tindrem.

També el concert econòmic, encara que ara sembli impossible vistes les experiències recents.

Fixeu-vos en els bascos. Internament estan en desacord amb moltes coses. Ara bé, coneixeu algun basc, del partit que sigui, encara que se senti molt espanyol, que estigui en contra del concert econòmic? No en trobareu cap.

El camí és ben clar: el catalanisme ha d'aconseguir que els catalans actuïn en clau catalanista, és a dir, en clau de país català.

Almenys en aquells temes on Catalunya es juga el seu futur. I és indiferent que els catalans que es sumin al catalanisme siguin d'esquerres, de centre o de dretes. El que és determinant és que facin l'aposta de país que els catalanistes defensem.

Se'm dirà que el dret a decidir pot xocar amb el marc legal vigent a l'Estat. En molts casos és així. Prefereixo, de tota manera, que ens haguem de confrontar amb el marc legal que no pas amb la indiferència del poble català.

Els governs i els parlaments es trien, i les lleis es poden canviar. El poble, la gent, les persones, no es trien. Hi són.

I vull recordar una darrera cosa: un marc legal és absolutament necessari per reconèixer i exercir drets, per fer complir deures, per ordenar la convivència i el funcionament d'una democràcia.

Atenció, però, en no confondre la prelació: són les lleis les que estan al servei de la democràcia, i no la democràcia al servei de les lleis. El marc legal s'ha d'anar adequant a l'expressió democràtica de cada moment. Cap país o cap Estat amb autèntica maduresa democràtica discutiria això.

La nació plena, el país capdavanter, la Catalunya global i el dret a decidir dels catalans, heus aquí els quatre pilars que a parer meu haurien d'enlairar el projecte catalanista dels propers anys. Sóc conscient de la llargada d'aquesta intervenció i per tant no els voldria cansar més. Per acabar desitjaria fer simplement dues consideracions finals. Una de país, i una altra de més personal.

Si el catalanisme aspira a encapçalar la Catalunya del present i del futur, ha d'agafar la bandera del procés de regeneració democràtica, dins de la pròpia Catalunya i a poder ser també en el conjunt d'Espanya. Democràcia i catalanisme són com dues persones que es passegen agafades de la mà. Mentre van juntes, s'ajuden i es reforcen; quan es separen, les dues hi perden.

A Catalunya hi ha una certa crisi de confiança en el sistema polític i en les institucions. La política espanyola no convenç gens i causa un fort rebuig en molts sectors de la societat catalana; però la política catalana no convenç prou, i genera indiferència entre molts catalans. Aquesta indiferència, que s'expressa de maneres diferents, pot convenir a algun polític però no convé gens al poble de Catalunya. Sobre la indiferència no es pot construir res de bo, perquè la indiferència porta a l'escepticisme, i l'escepticisme pot conduir a no creure en res, excepte en tu mateix. O ni això. Prefereixo milers de catalans empipats però disposats a defensar els seus drets, que milers de catalans indiferents instal·lats en la renúncia o el passotisme.

La crisi de confiança que pateix Catalunya té moltes causes diferents. La primera, tot i que no l'única, és el funcionament de la política. Des de la política s'han comès dos errors capitals: el paternalisme, és a dir transmetre al poble que la política ho podia resoldre tot, confonent-la amb fer miracles; i el populisme, és a dir adreçar-se al poble no tant per la raó i el sentiment com per les reaccions més estomacals. Les excepcions, que hi són, confirmen la regla general.

El paternalisme i el populisme porten, a la llarga, a la deformació de la veritat i per tant al deteriorament de la política. La conseqüència és clara: s'acaba percebent que la mentida i l'engany passen per sobre de la veritat i la defensa del bé comú. La política queda aleshores substituïda per politiqueria, i el mal ja està fet.

Com veieu, l'anàlisi que faig és dura i severa. Dubto que cap polític en actiu la faci en termes similars. Això em permet dir, amb la mateixa rotunditat, que no ajuda gens a recuperar la confiança necessària la tendència a ficar tots els polítics en el mateix sac i donar-los la culpa de tot. El "ja s'ho faran" o "tots són iguals" són frases que s'escolten molt però que no per repetir-les acaben sent veritat ni porten enlloc.

Doncs bé, si el catalanisme vol construir una Catalunya plena, capdavantera, global i conscient dels seus drets nacionals, ha de fer una aposta de radicalitat democràtica. I ha d'estar disposat a parlar-ne i a concretar-la. A parer meu, s'ha d'estar disposat a limitar els mandats dels màxims càrrecs executius del país, a acabar amb les llistes tancades per poder triar directament les persones que han de representar els electors a més dels partits, a respectar les llistes més votades, a crear un sistema periòdic de rendició de comptes davant la ciutadania per part dels polítics, i a promoure un sistema per facilitar que persones de la societat civil destinin una part dels seus anys al servei públic, podent després retornar a les seves professions sense haver patit una penalització.

